

บทคัดย่อ

การรวบรวมลวดลายผ้าทอพื้นบ้านครั้งนี้ เป็นการศึกษาลวดลายผ้าทอของชาวไทลื้อ บ้านดอนไชยและบ้านหัวน้ำ ตำบลศิลาแลง อำเภอปัว จังหวัดน่าน เนื่องจากสภาพเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมมีการเปลี่ยนแปลงไป จึงเกิดคำถามว่า ช่างทอจะยังคงรักษาลวดลายผ้าทอแบบดั้งเดิม หรือ มีการประยุกต์ลวดลายหรือไม่ อย่างไร โดยการเข้าไปสังเกตการณ์และสัมภาษณ์ช่างทอในทั้งสองหมู่บ้าน

จากการสัมภาษณ์ช่างทอจำนวน 33 คน ปรากฏว่าส่วนใหญ่ยังคงใช้ลวดลายดั้งเดิมที่สืบทอดกันมานานแล้ว บางลาย เช่น ลายกาบบิดดอกเป่า เก่าแก่เกินกว่าหนึ่งร้อยปี บางลายเช่น ช้างขวงวง ได้รับอิทธิพลมาจากคนรุ่นก่อนๆ ที่เคยอาศัยอยู่ในสิบสองปันนา หรือบางลาย เช่น ลายสถาน ก็มีการอ้างอิงว่าเลียนแบบมาจากประเทศลาว

อย่างไรก็ตาม เมื่อกาลเวลาผ่านไป ความนิยมในการใช้สิ่งทอก็มีการเปลี่ยนแปลงไป มีผลิตภัณฑ์สิ่งทอรูปแบบใหม่เกิดขึ้นอย่างหลากหลาย ช่างทอบางคนจึงมีการปรับเปลี่ยนโดยการเพิ่มหรือลดขนาดของลวดลายให้เหมาะสมกับขนาดของผลิตภัณฑ์ ตามความต้องการของตลาดและผู้ที่มาว่าจ้างให้ทำ ช่างทอเหล่านั้นจึงเป็นทั้งนักอนุรักษ์และนักพัฒนาในขณะเดียวกัน คือ อนุรักษ์ทักษะในการทอผ้าไทลื้อ โดยพัฒนาลวดลายให้เหมาะสมกับสินค้าชนิดใหม่ ฉะนั้นการอุดหนุนสินค้าผ้าทอเหล่านี้ จึงนับเป็นการช่วยสืบสานภูมิปัญญาผ้าทอไทลื้อไว้มิให้สูญหายนั่นเอง

Abstract

This collection of traditional textile designs is a study on the works of *Tai Lue* in *Ban Don Chai* and *Ban Hua Nam*, *Tambon Silalaeng*, *Pua* District of *Nan* Province. This endeavour has grown out of the interest whether the textile weavers still maintain their traditional weaving designs or have made any modifications in light of the changing social and cultural environment. The study employed the methodologies of direct observation and interviewing weavers in the two villages.

The interview of 33 weavers reveals that most weaving designs still follow the inherited traditional fashions. Certain motifs like *Lai Kab Bid Dok Pao* is more than one hundred years old, while some like *Chang Chu Nguang* is said to come from the influence of those in older generation who used to live in *Xishuang Banna*, or *Lai Sataan* is cited as a pattern having Laotian origin.

However, the taste and preference in textile materials do change with time and the weavers have to respond by diversifying their product designs and modifying the detailed patterns to fit the size of final products, and do so to meet the need of market and contract buyers. Those weavers under study can be said to be both conservationist and innovator at the same time because they maintain the *Tai Lue* craftsmanship tradition while allowing the modification of detailed designs to suite the style of modern wear and usage. The consumers purchase of the woven materials or products can be considered instrumental for preserving the local *Tai Lue* intelligence in textile weaving arts as a legacy.